

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
235/2017	Fylkesrådet	27.06.2017

Innspill til stortingsmelding om offentlige anskaffelser

Sammendrag

Denne saken er et høringsinnspill til Nærings- og fiskeridepartementet arbeid med revisjon av stortingsmelding om offentlige anskaffelser.

Bakgrunn

Nærings- og fiskeridepartementet planlegger å legge frem en stortingsmelding om offentlige anskaffelser våren 2018. I den anledning ber departementet om innspill fra relevante aktører. Fylkeskommunen er en stor aktør på den nasjonale arena innenfor anskaffelser. Det gjøres anskaffelser både til investeringer i og vedlikehold av fylkeskommunale bygg og eiendommer, det inngås store kontrakter innenfor samferdselsområdet og gjøres daglig små og store innkjøp til fylkeskommunens drift. I tillegg gjennomfører Statens vegvesen anskaffelser på fylkeskommunens vegne til investeringer i og drift av fylkesvegene.

Problemstilling

Det uttalte formålet med stortingsmeldingen er å legge til rette for effektivisering og profesjonalisering av offentlige anskaffelser.

Som utgangspunkt for innspill, stiller departementet følgende spørsmål:

- Hva er etter deres oppfatning de viktigste utfordringene som stortingsmeldingen bør adressere?
- Hvilke tiltak kan bidra til å bedre situasjonen?
- Har dere eksempler på god praksis som andre kan dra nytte av?

Vurderinger

Fylkeskommunen er en stor aktør innenfor offentlige anskaffelser. Fylkeskommunens anskaffelser strekker seg over et vidt spenn i verdi. Mange anskaffelser er større enn EØS-terskelverdi, men det er også mange anskaffelser under nasjonal terskelverdi.

Nordland fylkeskommune er opptatt av å legge til rette for utvikling. Anskaffelser er et verktøy som også kan bidra til å skape lokal utvikling.

Det vises til fylkestingsak 007/2016, Samfunnsansvar i fylkeskommunens anskaffelser. Her

vedtok fylkestinget i Nordland følgende;

Nordland fylkeskommune skal benytte anskaffelser som et strategisk virkemiddel for å oppnå en bærekraftig miljøutvikling, forsvarlig utvikling av arbeidslivet og etablering av flere læreplasser.

Byggenæringens Landsforenings seriositetskrav skal legges til grunn i anskaffelser over nasjonal terskelverdi. Fylkesrådet gis anledning til å lempe på eller stramme inn kravene der det er hensiktsmessig.

Offentlige innkjøp skal gi innovasjon, modernisere fylkeskommune og utvikle næringslivet.

Potensialet for å skape innovasjon gjennom innovative offentlige anskaffelser er betydelig.

Nordland fylkeskommune vil gjennom innkjøpsordningen legge til rette for at flere anskaffelsesprosesser som bidrar til å skape innovasjon.

Fylkestinget ber fylkesrådet innarbeide dette i fylkeskommunens innkjøpspolicy.

I fylkeskommunens innkjøpspolicy er det altså fire strategiske hensyn som vektlegges. For det første skal anskaffelsene støtte opp under stortingets klimaforlik. For det andre skal anskaffelsene bygge opp under et seriøst arbeidsliv, hvor sosial dumping og svart økonomi motarbeides. For det tredje skal fylkeskommunens anskaffelser skape læreplasser. Til sist skal også fylkeskommunens anskaffelser være med på å utvikle leverandører og bidra til innovasjoner.

Langt på veg følger dette av tenkningen i EUs direktiver om offentlige innkjøp. Fra EU er det et uttalt formål at offentlige innkjøp må legge bedre til rette for strategisk bruk av anskaffelser for å ivareta miljøhensyn, sosiale hensyn, innovasjon og andre samfunnshensyn.

For at det lokale næringslivet skal komme i betraktning som leverandører til store oppdragsgivere, som fylkeskommunen, er det viktig at anskaffelsene ikke blir for omfattende. Det regionale nivået er fullt ut i stand til å ivareta sine egne anskaffelser. Sentralisering av anskaffelser som gir store volum er generelt uheldig i denne sammenhengen.

Det er viktig at regelverket for offentlige anskaffelser er langsiktig og forutsigbart. Samtidig må det være effektive sanksjonsmuligheter, både for leverandører som mener seg forbigått, samt oppdragsgivere som opplever at leverandører ikke forholder seg til kontrakt.

Samfunnsansvar er et av hovedformålene med dagens regelverk. Dette fremkommer av formålsparagrafen i det nye regelverket og har utgangspunkt i Stortingets behandling av loven. Samfunnsansvar må derfor være en viktig del av ny stortingsmelding. Forståelsen av dette vil være avgjørende for når oppdragsgivere skal utforme sine innkjøpsstrategier, for leverandører som ønsker å posisjonere seg i markedet og for tolkningen av regelverket.

Den offentlige innkjøpsmakten har tradisjonelt vært brukt, eller ønsket brukt, til å fremme ulike samfunnshensyn. Dette ønsket har gjennom utarbeidelsen av ny anskaffelseslov blitt inkorporert i loven. En melding må derfor klargjøre hva formålet rommer og hvilke plikter og oppgaver dette gir oppdragsgiver.

I den sammenheng er det derfor viktig at en stortingsmelding må inneholde en evaluering av konsekvensen av hevet terskelverdi. Det vil være viktig å kartlegge hvordan lovens formål om samfunnshensyn blir ivaretatt for anskaffelser under terskelverdi. Er det en risiko for at

høyere nasjonal terskelverdi bidrar til å fremme et seriøst arbeidsliv eller svekker dette arbeidet? LO og NHO har tidligere spilt inn til regjeringen at hevingen av den nasjonale terskelverdien har flere ulemper og negative konsekvenser på ulike områder. Blant annet er LO bekymret for at bestemmelsene om lærlinger og antall ledd i leverandørkjeden vil miste mye av sin intensjon ved høye terskelverdier.

En stortingsmelding må derfor tydeliggjøre rammene for handlingsrommet både over og under nasjonal terskelverdi. Et eksempel er kravet om bruk av læringer. Det er viktig at stortingsmeldingen synliggjør at er mulig å sette et slikt krav, og andre krav, også under den fastsatte terskelverdien

Nordland fylkeskommune har tatt i bruk seriøsitetsbestemmelsene som er utarbeidet av DIFI, Bygge- og anleggsnæringens landsforbund, Fellesforbundet og KS.

Allerede etter kort tid registreres det at leverandørmarkedet har tilpasset seg disse kravene. Etter fylkeskommunens syn er dette et eksempel på et godt nasjonalt verktøy for å ivareta fokus på et seriøst arbeidsliv, fagarbeidere og læreplasser. Fylkeskommunen ser behov for tilsvarende verktøy for å ivareta miljøhensyn. At mange oppdragsgivere tar i bruk slike standardiserte verktøy gir resultater samtidig som det forenkler og effektiviserer prosessene for oppdragsgiverne. For at et slikt regime skal være troverdig, er det viktig med gode sanksjonsmuligheter.

Lærlinger representerer fremtidens fagkompetanse og arbeidskraft. For å sikre rekruttering og øke gjennomføringen i videregående opplæring, er det viktig at oppdragsgivere har rom for å kreve at oppdrag gjennomføres ved bruk av lærlinger. Regelverket må i så liten grad som mulig begrense oppdragsgiveres mulighet til dette.

En utfordring hvor anskaffelsesregelverket ikke strekker til, er forretningsdrift i sektorer hvor fylkeskommunen i mindre grad opptrer. Som eksempel kan nevnes varehandel til forbruker på detaljistnivå. Her er det grunn til å være bekymret for arbeidsvilkårene.

Riksrevisjonen kom i 2016 med hard kritikk av offentlige oppdragsgiveres mangel på etterlevelse av regelverket ved egne anskaffelser. Riksrevisjonen viser til alvorlige feil og mangler i flere anskaffelser, blant annet svært liten oppfølging av lønns- og arbeidsvilkår i egne anskaffelser. Det vises også til at Stortinget har understreket at offentlig sektor har et særlig ansvar for å forhindre arbeidslivskriminalitet ved egne anskaffelser. Dette bør gjenspeiles i meldingen.

Til sist vises det til at regjeringen, etter press fra partene i arbeidslivet, har fremlagt en strategi mot arbeidslivskriminalitet. Det er viktig at denne ses i sammenheng med formålet i anskaffelsesloven og blir en del av stortingsmeldingen.

Konsekvenser

Saken gjelder innspill til en Stortingsmelding om offentlige anskaffelser, og vil ikke ha noen direkte konsekvenser for fylkeskommunen på kort sikt.

Vedtakskompetanse

Det vises til FT-sak 52/2016 «Reglement for delegering av myndighet fra fylkestinget», punkt 6.6 Uttalelse i høringssaker: «Myndighet til å avgi uttalelse i høringssaker om lovforslag, offentlige utredninger og om endring av nasjonal politikk, tilligger fylkestinget. Fylkesrådet kan likevel avgi uttalelse i slike saker når tidsfrister ikke muliggjør behandling i fylkestinget. Øvrige høringssaker av betydning for Nordland kan avgis av fylkesrådet.» Denne saken gjelder innspill til en kommende Stortingsmelding og departementet ba om at innspillene helst ble sendt innen 29. april 2017.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

Fylkesrådet oversender denne saken som innspill til arbeidet med revisjon av stortingsmelding om offentlige anskaffelser.

Bodø, den 14.06.2017
Knut Petter Torgersen
fylkesråd for økonomi

27.06.2017 Fylkesrådet
FRÅD-235/2017
Vedtak
Innstillingen enstemmig vedtatt